

Datum

2023-11-28

Vår referens

Helena Hansson

Utvecklingssekreterare

helena.hansson@malmo.se

Tjänsteskrivelse**Fördelning av riksnormens poster 2024
ASN-2023-22481****Sammanfattning**

Lag och förordning anger vilka behov riksnormen ska tillgodose och med vilket belopp. Beloppen för riksnormen beslutas av regeringen inför varje nytt kalenderår och gäller som miniminivå för de behov som riksnormen ska tillgodose. Regeringen har den 2 november 2023 fattat beslut om belopp för riksnorm 2024.

Socialstyrelsen anger i information om riksnorm 2024 att beloppen har räknats upp med 8,7 procent jämfört med riksnormen för 2023. Vid förvaltningens jämförelse av delbeloppen avseende *personliga kostnader* i riksnorm 2024 med riksnorm 2023 framkommer att beloppen räknats upp med belopp som motsvarar en ökning på mellan 8,7 och 9,1 procent. Posterna för *gemensamma hushållskostnader* har enligt förvaltningens jämförelse räknats upp med mellan 8,7 och 9,0 procent inför år 2024.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att det finns behov att fastställa hur riksnormen fördelas på de olika behovsposterna i syfte att säkerställa likabehandling när kommuninvånare ansöker om ekonomiskt bistånd och bistånd endast beviljas till del av riksnormen, till exempel enbart livsmedel eller så kallad fickpengsnorm. Fördelningen av riksnormen på de olika behovsposterna är också ett underlag vid enklare hushållsekonomisk rådgivning till de Malmöbor som ansöker om ekonomiskt bistånd.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar om fördelning av riksnorm 2024 på de olika behovsposterna i enlighet med förslag i bilaga 4.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Fördelning av riksnormens poster 2024

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-11-29

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-12-07

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-12-20

Ärendet

Ärendets aktualisering

Regeringen har 2 november 2023 beslutat om belopp för riksnorm 2024.

Riksnormen grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller. Beloppen för riksnormen 2024 framkommer i 2 kap 1 § socialtjänstförordningen (2001:937)¹ och publiceras även som information av Socialstyrelsen, se bilaga 1.

Mot bakgrund av beslut om höjd riksnorm från och med den 1 januari 2024 finns det behov att revidera den fördelning av riksnormens poster som arbetsmarknads- och socialnämnden tidigare beslutat den 15 december 2022.²

Om riksnorm i lag och förordning samt pågående utredning

Riksnormen inom försörjningsstödet regleras genom socialtjänstlagen (2001:453) och socialtjänstförordningen (2001:937).

I socialtjänstlagen preciseras vilka kostnader som försörjningsstödet omfattar. I lagtexten preciseras vilka av kostnaderna som ska beräknas enligt en för riket gällande norm, riksnorm. Enligt information från Socialstyrelsen medräknas även barn- och ungdomsförsäkring som en individuell utgiftspost för de barn som ingår i hushållet. I socialtjänstförordningen preciseras med vilket belopp riksnormen ska beräknas.

4 kap 3 § socialtjänstlagen

3 § Försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon,
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäligen kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstyperns baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta.³

2 kap. 1 § socialtjänstförordningen

/Träder i kraft I:2024-01-01/ Riksnormen för beräkning av skäligen kostnader enligt 4 kap. 3 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453) grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller.

Riksnormen för ett hushåll under 2024 utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna beräknade enligt följande tabeller.

Personliga kostnader i kronor per hemmavarande barn och skolungdom

ej lunch 5 dagar/vecka

under 1 år 1–2 år 3 år 4–6 år

¹ 2 kap. 1 § [Socialtjänstförordning \(2001:937\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

² Se ärende 23 (ASN-2022-17692) [Möte 2022-12-15 | MeetingPlus \[sv\] \(malmo.se\)](#)

³ [Socialtjänstlag \(2001:453\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

2 470	2 700	2 410	2 620				
med lunch							
under 1 år	1–2 år	3 år	4–6 år	7–10 år	11–14 år	15–18 år	19–20 år
2 640	2 940	2 620	2 940	3 680	4 230	4 780	4 820

Personliga kostnader i kronor - vuxna

Ensamstående	Sambor
3 800	6 850

Gemensamma hushållskostnader i kronor - medlemmar i hushållet

1 pers.	2 pers.	3 pers.	4 pers.	5 pers.	6 pers.	7 pers.
1 230	1 360	1 720	1 950	2 240	2 540	2 730

För hushåll med fler än 7 personer beräknas kostnaden för varje tillkommande hushållsmedlem som skillnaden mellan hushåll med 6 respektive 7 personer.

För en vuxen person som inte är att anse som sambo, men som ingår i hushållsgemenskap med flera personer, beräknas normen såsom personliga kostnader för ensamstående plus kvoten av de gemensamma kostnaderna för hushållet och antalet medlemmar i hushållet.⁴

Det pågår en utredning om riksnormen. I utredningen *Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande* ingår flera uppdrag kopplade till riksnormen. Utredaren ska bland annat göra en översyn av kostnadsposterna i riksnormen för att främja deltagandet på arbetsmarknaden. Enligt regeringens direktiv, beslutat 14 juli 2022, ska utredaren

- göra en analys av hur de kostnadsposter som ingår i riksnormen motsvarar faktiska konsumtionsmönster,
- lämna förslag på en riksnorm som motsvarar dagens konsumtionsmönster där kostnadsposterna ska motsvara en skälig levnadsnivå och som minskar behovet av att göra individuella prövningar,
- göra beräkningar för varje kostnadspost som föreslås ingå i riksnormen,
- lämna förslag på hur en uppräknings av riksnormen kan regleras på ett ändamålsenligt sätt,
- analysera effekterna av en begränsning av möjligheten att lokalt skjuta till försörjningsstöd utöver det som anges i riksnormen, och
- lämna nödvändiga författningsförslag som är kostnadsneutrala.⁵

Regeringen har därefter, den 8 juni 2023, beslutat om ett tilläggsdirektiv till utredningen som bland annat omfattar att utredaren ska lämna förslag på en modell för ett bidragstak som begränsar den sammantagna nivån på bidrag och ersättningar för hushåll i syfte att öka incitamenten till arbetet.⁶ Utredningen ska redovisas i sin helhet den 1 december 2024.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har under 2023 haft besök av utredningen som också tagit del av det underlag som förvaltningen enligt beslut av arbetsmarknads- och socialnämnden 16 december 2021 tillsänt Sveriges kommuner och regioner (SKR). I underlaget beskrevs de behov av modernisering av, och nationell vägledning kring, riksnormen som förvaltningen uppmärksammat.⁷

⁴ [Socialtjänstförordning \(2001:937\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

⁵ [Kommittédirektiv Öka drivkrafter m m \(regeringen.se\)](#)

⁶ [Tilläggsdirektiv till Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet \(S 2022:16\) \(regeringen.se\)](#)

⁷ Ärende ASN-2021-13823 [KOMMUNSTABEN \(malmo.se\)](#)

Förvaltningens övervägande och förslag - Riksnormen fördelat på de olika behovsposterna

Fram till år 2011 hade Socialstyrelsen i uppdrag att presentera underlagssummor per de olika utgiftsposterna som ingår i riksnormen. Från och med år 2012 publicerar Socialstyrelsen enbart information så som framkommer i bilaga 1, *Riksnormen för försörjningsstöd 2024*.

I Malmö stad har först kommunstyrelsen (år 2012 till 2017) och sedan arbetsmarknads- och socialnämnden fattat beslut om fördelning av riksnormen på de olika behovsposterna.

Som redogjorts för ovan så anger lag och förordning ramarna för riksnormen avseende innehåll och belopp. Det står det enskilda hushållet fritt att disponera riksnormen på de olika behovsposterna enligt egen bedömning. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer dock att det finns flera skäl till att fastställa hur normen fördelas på de olika behovsposterna, det vill säga hur mycket som exempelvis är avsett för livsmedel eller kläder och skor.

- Exempelvis ska bistånd ibland endast beräknas för livsmedel. Underlaget är då av vikt för att skapa förutsättningar för likabehandling inom kommunen. Ett annat exempel är att det enbart är vissa behovsposter som ingår när bistånd beviljas enligt fickpengsnorm som tillämpas vid institutionsvistelse som inkluderar mat med mera.
- Fördelningen av riksnormen på de olika behovsposterna är också ett underlag som används som information till biståndsmottagare när det gäller att tillhandahålla enklare hushållsekonomisk rådgivning inom avdelningen för ekonomiskt bistånd och boende.

Under 2022 ökade priserna för många basvaror markant och riksnorm 2023 höjdes med 8,6 procent jämfört med året innan.

Mot bakgrund av Konsumentverkets kostnadsberäkningar avseende hushållskostnader 2023, där kostnaderna för livsmedel hade räknats upp med 20 procent jämfört med år 2022, lämnade förvaltningen förslag om att prioritera höjning av posterna avseende livsmedel samt hygien vid fördelning av riksnorm 2023, övriga poster lämnades oförändrade. Mot bakgrund av det förslaget fattade arbetsmarknads- och socialnämnden den 15 december 2022 beslut om fördelning av riksnormens poster avseende 2023 i enlighet med bilaga 2, *Fördelning av behovsposter i riksnormen 2023*.

I Konsumentverkets referensvärden 2024 avseende individuella hushållskostnader (bilaga 3) har kostnaderna för livsmedel räknats upp med mellan 7,1 och 8,8 procent för de olika åldersgrupperna. Det innebär att höjningen av riksnorm 2024 med cirka 8,7 procent ligger väl i takt med kostnadsökningen för livsmedel.

Konsumentverkets beräknade referensvärden är generellt högre än beloppen för riksnorm.

Störst uppräknings av Konsumentverkets referensvärden har skett avseende kläder och skor. Posterna har höjts med mellan 12,6 och 32,9 procent för alla åldersgrupper utom 4–6 år, 7–10 år och 65 år eller äldre där höjningen uppgår till mellan 2,8 och 7,7 procent. Referensvärdena för fritid och lek har av Konsumentverket justerats ner för samtliga åldersgrupper fyra år eller äldre.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår inför år 2024 att riksnormens poster räknas upp med motsvarande procentsats som följer av ändringarna i socialtjänstförordningen.

Prisbilderna för livsmedel har fortsatt öka och flertalet poster justerades inte upp vid fördelning av riksnorm 2023. Mot bakgrund av att förvaltningens förslag, precis som tidigare år, innehåller avrundade belopp till jämna fem- eller tiotal så innebär det att posterna för de *personliga kostnaderna* för enskilda åldersgrupper räknas upp med mellan 8,1 och 10 procent. Förslaget presenteras i bilaga 4 och i bilaga 5 redovisas förändring av respektive post i kronor och i procent.

I bilaga 4 och 5 framkommer även förvaltningens förslag avseende fördelning av posterna som ingår i de *gemensamma hushållskostnaderna*. Enligt beslutet om ändringar i socialtjänstförordningen ökar summorna för de gemensamma hushållskostnaderna med mellan 8,7 och 9,0 procent. Förslaget utgår från motsvarande uppräknade poster för förbrukningsvaror respektive för dagstidning och telefon. Mot bakgrund av att beloppen i förslaget rundats av till jämna fem- eller tiotal justeras de olika delposterna upp med mellan 8,4 och 11,1 procent.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår arbetsmarknads- och socialnämnden besluta om fördelning av riksnormen på de olika behovsposterna enligt förslag i bilaga 4. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår även nämnden att justera paragrafen omedelbart för att möjliggöra att beslutat underlag avseende livsmedel och fickpengsnorm kan läggas in i verksamhetssystemet inför årsskiftet som stöd för ekonomiska beräkningar vid utredning av rätten till bistånd.

Konsekvenser

Riksnormen regleras i lag och förordning vilket innebär att riksdag och regering beslutar om innehåll respektive belopp. För enskilda Malmöbor som ansöker om ekonomiskt bistånd till sin försörjning är själva fördelningen av riksnormen på de olika behovsposterna av underordnad betydelse och påverkar inte den summa som eventuellt kan beviljas för att tillgodose de behov som ryms inom riksnormen. Varje hushåll bestämmer självständigt hur hushållet disponerar sina ekonomiska resurser.

Barnperspektiv

Ur ett barnperspektiv bedöms en så realistisk fördelning av riksnormens poster som möjligt vara väsentligt för att barnets vårdnadshavare, vid enklare hushållsekonomisk rådgivning av socialsekreterare, ska kunna få ta del av rimliga förslag kring vilka utgiftsposter som kan vara av vikt att beakta ur barnets perspektiv.

Riksnormen ska enligt lag och förordning tillförsäkras barn och unga en skälig levnadsnivå avseende livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien, dagstidning och telefon samt även barn- och ungdomsförsäkring. Genom uppräknade poster av riksnormens olika poster med den procentsats som följer av ändringen i socialförsäkringsbalken bedömer arbetsmarknads- och socialförvaltningen att förslaget i möjligaste mån lyfter fram de olika behov som är inkluderade i barnets försörjning.

Jämställdhet

Föreslagen fördelning av riksnormen mellan de olika behovsposterna bedöms påverka flickor och pojkar, kvinnor och män i lika stor utsträckning. Riksnormen är beslutad till samma belopp för flickor och pojkar, kvinnor och män. Även Konsumentverkets beräkningar av olika utgiftsposter är oberoende av kön.

Ekonomi

Mot bakgrund av att förvaltningens förslag om fördelning av riksnormen följer de ramar som ges av lag och förordning bedömer arbetsmarknads- och socialförvaltningen inte att beslutet i sig medför några ekonomiska konsekvenser.

De förändrade beloppen i socialtjänstförordningen från den 1 januari 2024 påverkar dock ekonomin för både enskilda Malmöbor och för nämnden.

För enskilda hushåll innebär riksnorm 2024 till exempel att för en ensamstående vuxen höjs riksnormen från 4 620 kr till 5 030 kr per månad (410 kr/ 8,9 procent) och för ett hushåll med två vuxna och två barn i ålder 8 och 12 år från 15 360 kr till 16 710 kr per månad (1 350 kr/8,8 procent).

Den höjning av riksnormen som aviserats inför 2024 uppgår till 8,7 procent. Vid beräkning av faktisk höjning avseende *personliga kostnader* för barn och unga samt för ensamstående och sammanboende vuxna framkommer att det enbart är för tre av de totalt tio summorna som höjningen uppgår till 8,7 procent, övriga summor är uppräknade med mellan 8,8 och 9,1 procent. När det gäller de *gemensamma hushållskostnaderna* så är det enbart för hushåll som inkluderar fem personer som höjningen stannar på 8,7 procent, för övriga hushållsstorlekar uppgår höjningen till mellan 8,8 och 9,0 procent.

Kostnader för riksnorm utgör en stor andel av de godtagbara kostnaderna för biståndshushållen och är i de ekonomiska beräkningarna beaktade med 681 Mkr under perioden januari till december 2022. Summan utgjorde 48 procent av de godkända utgifterna för biståndshushållen år 2022.

För perioden januari till oktober 2023 har kostnader för riksnorm beaktas som godtagbar utgift med 533 Mkr vilket även för denna period utgör 48 procent av de godkända utgifterna för biståndshushållen. Under förutsättning att rätt till bistånd föreligger beviljas ekonomiskt bistånd till den del av hushållets totala utgifter (inklusive riksnorm) som godkänts i beräkningen och som hushållets egna inkomster ej räcker till.

En höjning av riksnormen med 8,7 procent, innebär med utgångspunkt i uppgiften om 533 Mkr under perioden januari till oktober 2023, ökade kostnader år 2024 med 55,6 Mkr på helårsbasis om allt annat förblir lika. En höjning om ytterligare 0,1 procent beräknas medföra ökade kostnader om 639 600 kr beräknat på helårsbasis. Det innebär att om den faktiska höjning av riksnormen uppgår till i snitt 8,9 procent medför det ökade kostnader om 56,9 Mkr.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef